

Eigenlijk was de planning dat na een jaar het Caribisch gebied zou zijn bereikt. Maar Ernie van Onlangs en Joanna Bouma liggen ruim een jaar nadat ze eind november 2006 voor hun vijf jaar durende project Morganonline vertrokken nog 'pas' op Lanzarote. In Puerto Calero om precies te zijn. En de afgelopen maanden reisden ze – terwijl hun schip in de haven achterbleef – even naar Nederland terug voor een fondsenwervingsevenement.

Sportduikers met een missie

Het is een lange tocht tegen wind en stroom in geweest van Gran Canaria, Puerto Mogan, naar Lanzarote. Zoals de Morgan – het bijna 15 meter lange, tweemast schoenergetuigde zeiljacht – het in het eerste jaar van de reis toch niet altijd even gemakkelijk heeft gehad. Problemen bijvoorbeeld al bij België met de automatische piloot die vervangen moest worden, vier maanden lang verwaaid gelegen in het Franse Brest in Bretagne. Pas in april bereikte de Morgan eindelijk de Canarische Eilanden, waar ook Tenerife is aangedaan.

PROBLEMEN VAN OCEAAN Geboren Rotterdammer Ernie van Onlangs en de Friese Joanna Bouma, het zijn twee 46-jarigen, er-

varen (wat Van Onlangs betreft NOB) sportduikers ook, met een missie. Hun doel: aandacht voor de problemen van de oceaan. Voor het eerste jaar na het vertrek – het officiële afscheid was op woensdag 25 oktober in het Oceanium van Blijdorp – was de route Nederland – Madeira - Canarische Eilanden - Kaap Verde – Brazilië – Suriname – Trinidad - Nederlands Antillen. Bonaire, Curacao en Aruba om precies te zijn ook al hoort dat laatste eiland officieel al lang niet meer tot de in (staatkundige) staat van ontbinding zijnde Antillen.

‘Een gezonde ecologie is cruciaal voor ons bestaan en voor economische vooruitgang,’ zeggen beiden. En daar willen de twee de rest

van de mensheid van doordringen en nog meer specifiek het feit dat het niet goed gaat met de oceanen en dat daar wat aan moet worden gedaan. Die boodschap is een levensdoel geworden. Ondernemer Ernie van Onlangs verkocht vier jaar geleden zijn ICT-bedrijf waaraan en waarin hij vijftien jaar werkte. Is sinds die tijd meer dan fulltime bezig met Morganonline. Joanna Bouma werkte in de communicatiebranche, maar voegde zich zo'n drie jaar geleden bij Van Onlangs.

DOCUMENTAIRES Sinds hun vertrek is de onmetelijke wijdsheid van de Atlantische oceaan hun werkterrein. Onderweg maken ze – dat is althans de bedoeling - 26 documentaires over de problemen waar de ocea-

nen op deze wereld mee kampen. ‘De oceanen worden bedreigd, maar er zijn initiatieven die op iets goeds wijzen. Daar gaan we mee aan de slag,’ vertelt Bouma. Hun aandacht hierin is verdeeld over good business practices die de oceaan beschermen, en kleinschalige, lokale onderzoeks- en beschermingsprojecten.

Ze maken de documentaires niet uit commerciële motieven, maar uit idealistisch oogpunt, uit liefde voor de oceanen. Onderwerpen die aan de orde moeten komen zijn bijvoorbeeld oplossingen voor overbevissing, olieplatforms en zeeschildpadden onderzoek. ‘Maar ook over het probleem dat overtollig ballastwater van grote zeesche-

pen kan vormen voor de ecologie,’ aldus Van Onlangs. Hij hoopt hun documentaires te slijten aan tv-zenders als Discovery Channel en Animal Planet, zodat zo veel mogelijk mensen de programma's over de oceanen zien. Daarnaast werken hij en Bouma op 'wetenschappelijk en educatief' niveau samen met het Oceanium van Blijdorp. Alle opbrengsten die binnenkomen gaan naar de stichting Ocean Care Foundation.

EERSTE PROJECT Morganonline, de naam komt uiteraard van de Morgan, het 15 meter lange zeiljacht, is een (het eerste) project van de Stichting Ocean Care Foundation, een door Van Onlangs en Bouma opgezette non-profit organisatie met als doelstelling om het brede publiek te informeren over de mondiale status van de rol van het marien ecosysteem in de economie, en in de overleving van mens en natuur. Van Onlangs en Bouma: ‘De oceanen absorberen de bulk van de koolmonoxide en creëren meer dan 60% van onze zuurstof. Daarom zijn de oceanen essentieel voor ons om überhaupt te kunnen overleven. Ondanks, of misschien wel juist door, het feit dat 70% van de aardbol bestaat uit oceanen, wordt de gesteldheid van de oceanen op zijn best genegeerd, en op zijn slechts geplunderd en gebruikt als plaats om ongelimiteerd afval te dumpen.’ Ze vinden het gezien de omvang van de oceanen een enorme uitdaging om een bijdrage te kunnen leveren aan de tot standkoming van internationale wetgeving om de oceanen te beschermen, en om de bestaande wetgeving krachtdadig uit te (kunnen) voeren.

Ernie van Onlangs is schipper van de Morgan, gebruikt zijn zakeninstinct voor de activiteiten van Morganonline, is cameraman en zijn opleiding in electrotechniek en zijn gevoel voor techniek maken dat hij de Morgan en al de film-, duik- en computerapparatuur onderhoudt. Joanna Bouma's liefde voor de natuur, haar toewijding aan natuurbehoud en jaren van recreatief duiken zetten haar aan om zich voor deze reis in te schepen op de Morgan. Ze heeft in veel verschillende landen gewoond, gereisd en gefotografeerd. Zij is afgestudeerd in Sociale en Economische Geografie van Afrika en Azië aan de Universiteit van Londen en is werkzaam geweest als schrijfster en redactrice, trainer en communicatiespecialiste op het gebied van sociale ontwikkeling en de ontwikkeling van het jonge kind. Duikend over

Het opmeten van een karetschildpad

Een zeldzame albino snaveldolfin bij Tenerife

Zeemeeuw eet een dode zeeester

Een geredde zeehond bij Seal Rescue in Brest

Ook onderwater wordt er gefilmd

Tuimelaars op Tenerife

de hele wereld heeft ze met eigen ogen de achteruitgang van de biodiversiteit en het mariene milieu kunnen aanschouwen.

Bouma ontwikkelt de creatieve inhoud van de programma's van Morganonline, fotografeert en voert onderzoeksactiviteiten uit. Morganonline moet een organisatie zijn die de verhalen vertelt van de mensen die het mariene

en kustmilieu beschermen en verslag doet van zaken die zelden in het nieuws komen. 'Met onze onderhoudende maar informatieve programma's komen we achter de schermen van bedrijven, natuurbeschermingsorganisaties en onderzoeksorganen en brengen hun werk onder de aandacht. Geleid door het principe dat 'een sterke economie voortkomt uit een ecologie in balans' geven wij een beeld

van de beste bedrijfsvoeringen, geleid door solide onderzoek en milieubeschermingswerk.'

NIEUWE UITDAGING Ernie van Onlangs noemt de overstap die hij heeft gemaakt – het verkopen van zijn bedrijf en zijn inzet voor het marine milieu – een nieuwe uitdaging waarvoor het in zijn ogen tijd was. Zegt als duiker, zowel recreatief als actief in de onderwaterarcheologie, de oceanen en zeeën in relatief korte tijd te hebben zien veranderen. Met zijn wortels in de zakenwereld gelooft hij dat de economie een drijvende kracht is in wereldzaken. Hij zet zich in om de economie zodanig te beïnvloeden dat zij haar verantwoordelijkheid neemt om de natuur te beschermen. 'De oceaan staat immers aan de basis van de sociaaleconomische ontwikkeling van 's werelds grootste havensteden, zoals Londen, Rotterdam, Barcelona, Mumbai, New York, Hong Kong en Singapore. Maar de oceanen spelen verder ook een zeer belangrijke rol in de wereld-economie op het gebied van transport, voedsel, zeevaart en recreatie.'

Dat Van Onlangs – maar ook zichzelf – het roer letterlijk hebben omgegooid, geeft Bouma volmondig toe. 'Ja, dat klopt. Ernie had een succesvol bedrijf in de telecomwereld. Dit heeft hij verkocht. Ik werkte voor een internationale stichting die projecten in de hele wereld steunt. Eenmaal vrij zetten wij Morganonline op. Wij zijn beiden natuurliefebbers en de oceanen zijn de grootste natuurlijke

omgeving op aarde. Bovendien zijn we beiden duikers. Duiken brengt je heel dicht bij het zeeleven. Als duikers hebben wij beiden bewondering voor het leven in zee. Je raakt nooit uitgekeken op de mooie onderwaterlandschappen. In de oceaan vind je het allerkleinste en het allergrootste wezen op aarde. Dat is fantastisch. Zo is het Great Barrier Reef de grootste structuur op aarde. Het bestaat uit miljoenen, misschien miljarden, kleine organismes. Dat is toch indrukwekkend?'

WARMTE Het idee voor de reis is zoals Joanne Bouma zegt 'door de jaren heen' ontstaan. 'In de jaren dat we duiken, hebben we de oceaan achteruit zien gaan. We ontmoetten ook mensen die er wat aan deden en zij inspireerden ons om zelf actie te ondernemen. We hebben zelf niet de achtergrond om het zeeleven te bestuderen, zoals biologen of ingenieurs, maar we kunnen wel hun verhalen vertellen. Over de hele wereld zetten mensen zich in om de oceanen te beschermen, maar hun verhalen komen zelden naar voren. Zo is bij ons het idee ontstaan om de wereld rond te zeilen, en mensen en organisaties die zich inzetten voor het beschermen van de mariene omgeving te filmen.' De keuze voor de route Canarische Eilanden, Brazilië, Caribisch gebied is ingegeven door de warmte. 'Geen grap,' zegt Bouma. 'Het tropische gedeelte van de aarde is het rijkst aan leven. Daarnaast willen we met het zeilen profiteren van de passaten en de stromen. Bovendien is de Morgan niet gebouwd voor koude

wateren. Daarom was de bedoeling om het eerste jaar vanuit Nederland via de Canarische Eilanden naar de Cariben te zeilen.'

Maar het is niet alleen de warmte, de altijd plezierige dertig graden-plus temperatuur. Ook de ecologische gesteldheid van het Caribisch gebied heeft een rol meegespeeld. 'De maritieme ecologie in de hele wereld neemt

af, helaas ook in het Caribisch gebied. Koraal is heel kwetsbaar voor elke verandering in temperatuur en stroom, en het bekende koraal in het Caribisch gebied is helaas aangetast. Bleaching is de oorzaak van het probleem. Ook orkanen hebben delen van koraalriffen verwoest. Daarnaast zorgt overbevissing voor een onbalans in het ecosysteem. Er is dan minder voedsel voor andere oceaandieren, waardoor

Presentatie in haaienbassin

► Bij het officiële vertrek – in het 'echt' vertrokken ze bijna een maand later uit Dinteloord – gaven Ernie van Onlangs en Joanna Bouma in het Oceanium van Blijdorp in Rotterdam nog een laatste presentatie aan pers en sponsors. Met hun splinternieuwe duikspullen en onderwatercamera's doken ze ook in het haaienbassin. Van Onlangs zei er veel zin te hebben in zijn wereldreis. Maar ook: 'Ik moet er even aan wennen dat het allemaal een beetje groots aan het worden is. Ik begon ooit in m'n eentje. Toen kwam Joanna erbij en nu worden we al gesteund door een team van zo'n tien man. Wie weet waar dit allemaal nog gaat eindigen...' Bij hun vertrek was er genoeg geld van sponsors binnen om het eerste jaar, tot en met de Nederlandse Antillen, uit te zingen. Dat eerste jaar klopt dus nog wel, dat van de Antillen niet. Vandaar dat ze begin oktober 'even' voor enige maanden terug waren in Nederland voor een fondsenwervingsevenement in december. En terugkijkend op dat afscheid op 25 oktober vorig jaar in Blijdorp: 'We hadden er zo lang naartoe gewerkt en toen het eindelijk zover was, ging het in een flits voorbij. Eén keer met je ogen knipperen en het was voorbij. We hadden twee jaar lang hard gewerkt, onze ideeën uitgetest, Morganonline en de Ocean Care Foundation op poten gezet en de Morgan klaargemaakt voor een wereldomzeiling.' 'We konden echter niet zomaar vertrekken. We hadden tijdens de aanlooperperiode zoveel vrienden gemaakt en mensen gevonden die ons steunden. Als erkenning van hun steun brachten we ze samen tijdens het startevenement in de Haaienhal van het Oceanium. We hadden

een programma met sprekers samengesteld. Michaël Laterveer (Diergaarde Blijdorp), Frans van Duikeran (Lid van de Raad van Advies van Ocean Care Foundation) en Marten de Vries (Greenship). Voor ons persoonlijk was het hoogtepunt van het evenement onze duik in het zee-aquarium om ons werk te demonstreren. We hadden er al lange tijd naar verlangd om weer in het water te zijn en te duiken tussen de wezens die in zee leven. Terwijl de presentaties van de sprekers plaatsvonden, glipten wij weg, trokken onze splinternieuwe duikuitrusting aan en grepen onze filmcamera's. Het was de eerste keer dat wij onze nieuwe uitrusting uitprobeerden, maar we hadden geen tijd om eraan te wennen. We moesten direct het water in om onze demonstratie te geven. Samen met Michaël Laterveer van het Oceanium zwommen we voor de ogen van onze gasten en het publiek rond. De meesten van onze gasten wisten niet dat dit zou gebeuren en waren erg verrast om ons plotseling tussen de vissen, haaien, roggen en zeeschildpadden te zien zwemmen, terwijl we ze 'filmden'. Het was een prima gelegenheid om de mensen te laten zien hoe gemakkelijk je je in het water thuis kunt voelen en natuurlijk wat voor uitrusting je nodig hebt om onder water te filmen. Onze gasten verdrongen zich voor de glazen wand. Vanuit het water konden wij ze heel duidelijk zien. Het publiek in de Haaientunnel was ook zeer verbaasd om ineens drie duikers in het aquarium te zien. We konden zien hoe de kinderen opgetogen op en neer sprongen en naar ons zwaaiden toen wij naar ze toezwommen om naar ze te zwaaien.'

Morgan ruim 25 jaar oud

► Het zeilschip de Morgan waarmee Ernie van Onlangs en Joanna Bouma op reis zijn, is een ruim 25 jaar oude rondspan die als schoener getuigd is. Ontwerper van dit onder Lloyd's specificaties gebouwde zeiljacht is Pieter Beeldsnijder. De lengte is bijna 15 meter, de breedte 4,3 meter, de hoogte (masten) 18,50 meter, de diepgang 2,1 meter, de waterverplaatsing 12 ton en aan zeilen voert de Morgan een genua van 55 m2, een grootzeil van 28 m2, een bazaar van 26 m2 en een stormfok van 5 m2. De kuip is bijna in het centrum van het jacht en is voorzien van een hoge kuiprand. Dit geeft de bemanning een zeer comfortabel en beschermd gevoel. Alle lijnen voor het bedienen van de zeilen zijn naar de kuip gevoerd, zodat bij zwaar en regenachtig weer niet naar voren hoeft te worden gelopen om de zeilen te wisselen. Voor de besturing is de Morgan uitgerust met een dubbel systeem. Handmatig wordt het roer bediend door kabels, en voor de automatische stuurpilot wordt een hydraulisch systeem gebruikt, aangestuurd door een stuurautomaat. Een groot voordeel van dit jacht ten opzichte van de traditionele zeilschepen van deze lengte is dat het achterop een opbergruimte heeft. Dit biedt de mogelijkheid om apparatuur als compressor, generator, duikflessen en loodgordels op te bergen zonder dat het interieur beschadigd wordt. Het schip is uitgevoerd met twee gelijke masten voorzien van een volledig oprolsysteem voor de zeilen. Meestal wordt het voorste zeil, de genua gebruikt, en kan een afstand van ongeveer 120 zeemijl per dag (1 zeemijl = 1.861 km) worden gehaald.

De Morgan is uitgevoerd met drie cabines en twee badruimtes – waarvan een wordt gebruikt als ruimte voor de duikuitrusting en biedt ruimte voor maximaal zes personen. In het woon/eet-gedeelte is een ronde bank en een navigatiehoek. Hier wordt de meeste tijd doorgebracht met werken en leven. De films worden hier grof gemonteerd en de nieuwsbrieven en verhalen geschreven.

Kliniek voor schildpadden in Tafira, Gran Canaria

Voor een documentaire wordt een autopsie op een gestreepte dolfijn op de Universiteit van Las Palmas op Gran Canaria gefilmd

deze in aantal eveneens sterk afnemen.' Van Onlangs en Bouma willen overigens niet alleen in 'doemscenario's' denken. 'Het is een prachtig gebied, en er zijn heel veel onderzoekers en natuurbeschermers bezig om het zo te laten blijven. Veel bedrijven passen zich aan om het leven in zee zo min mogelijk aan te tasten. Ook daar besteden we aandacht aan in onze programma's en verhalen.'

RESPECT Vergelijken met de nieuwe Jacques Cousteau willen Ernie van Onlangs en Joanna Bouma zichzelf niet. Integendeel. 'We krijgen deze vraag vaak, maar wij hebben te veel respect voor Jacques Cousteau om onszelf met hem te vergelijken. Hij heeft de wonderen van de oceaan voor het eerst in de woonkamers van miljoenen mensen over het hele wereld gebracht. Wij zijn grootge-

bracht met zijn programma's, en hij is voor ons een bron van inspiratie. We zijn inmiddels dertig jaar verder. Wij willen een stapje verder gaan. We willen niet alleen het zeeleven uitleggen en laten zien, we willen de kijkers bekend maken met ecologische kwesties in de maritieme omgeving en wijzen op het belang van het behouden van de biodiversiteit.'

Werken aan filmdocumentaires

► Het afgelopen jaar hebben Ernie van Olang en Joanna Bouma al aan een tweetal films/documentaires gewerkt. De eerste, over het probleem van het overtollige ballastwater, is nu inmiddels klaar en is ingediend bij het Internationaal Onderwater Film en Foto Festival in Frankrijk. Daarnaast zijn ze recent bezig geweest met de wat ze noemen 'survey' van walvisachtigen. Ze werkten daarvoor tot half september samen met SECAC in de wateren rondom zuidelijk Gran Canaria.

Voor een film over de (toeristische) whale watchers en de daaraan verbonden whale watchingindustrie hebben Van Onlangs en Bouma gefilmd op de Canarische Eilanden en met name Tenerife. Ze zeggen: 'Velen geloven dat het observeren van walvissen een educatieve functie heeft voor het grote publiek en dat het de publieke opinie kan beïnvloeden ten opzichte van het beschermen van walvissen en dolfijnen. Anderen geloven dat de boten de dieren storen, in sommige gebieden zelfs zozeer dat de walvissen dat gebied verlaten, of het zorgt ervoor dat ze niet meer in staat zijn zich voort te planten. Wereldwijd is het een multi miljoen dollarindustrie, waarvan honderdduizenden mensen afhankelijk zijn voor hun bestaan.'

Hoe dan ook: met name Tenerife is gezegend met inheemse en migrerende dolfijnen en walvissen. Duizenden bezoekers op Tenerife gaan op whale watchingexcursie, wat een belangrijke bron van inkomsten voor het eiland betekent. Er zijn op Tenerife drie whale watchers-locaties: Puerto Colón, Los Cristianos en Los Gigantes.

Van Onlangs en Bouma volgden een excursie aan boord van de catamaran Freebird One, één van de grootste whale watchers-schepen die vanuit Puerto Colón opereert. Aan boord

120 gasten en behalve de whale watchingondernemer zelf zijn er veel bijkomende diensten, zoals: transport (gasten halen van en brengen van en naar de hotels), catering, video- en fotobedrijven voor een aandenken aan de tocht, alsmede souvenirwinkels, cafés en restaurants in de haven. Het inkomen dat door de Freebird One alleen al wordt gegenereerd is aanzienlijk. Behalve de Freebird One, zijn er nog vijf of zes whale watchingvaartuigen van verschillende omvang in Puerto Colón.

Eén van de bemanningsleden, de bioloog Volker Boehlke, door TUI ingehuurd als gids, gaf algemene informatie over de dieren en had informatiemateriaal in de vorm van informatieve posters en brochures bij zich en hield een vragen-antwoordsessie. Veel van de gasten waren geïnteresseerd in wat hij te bieden had, veel anderen wilden echter alleen maar van de tocht genieten zonder meer te willen weten dan wat oppervlakkige informatie over dolfijnen en walvissen.

In de cockpit, bovenop de catamaran, capitán Luis, al meer dan 30 jaar op zee en nog steeds enthousiast. De laatste paar jaar heeft hij op de Freebird One gevaren, hoofdzakelijk op whale watchingtochten. Zelfs na vaak drie keer per dag te zijn uitgevaren om dolfijnen en walvissen te zien en steeds maar weer de uitdaging aan te gaan ze op te sporen en voorzichtig te benaderen zodat de gasten er ten volle van kunnen genieten, was hij nog enthousiast. Hij kan zich niet voorstellen dat hij iets anders zou doen. Hij en een ander bemanningslid hebben een cursus, gegeven door het Ministerie van Milieu, gevolgd om te leren hoe het best whale watchingtochten te houden. Hierdoor bleven de walvissen en dolfijnen ook lange tijd bij de boot, waardoor de

gasten er ten volle van konden genieten.

Overigens: er gelden ethische (basis)richtlijnen voor whale watchers, waaraan overigens lang niet alle whale watchingtochten voldoen:

- Het vaartuig mag niet binnen een straal van 100 meter van dolfijnen en walvissen komen. Als duidelijk is dat de dieren met rust gelaten willen worden, mag het vaartuig ze niet najagen. Als de dieren sociaal zijn en niet gespannen of onrustig worden, mag de boot met de dieren meedrijven.
- Het vaartuig mag geen dieren van een groep afscheiden.
- Het vaartuig mag een groep niet van voren benaderen.
- Het vaartuig moet extra voorzichtig zijn bij moederdieren met jongen.
- Er mag geen muziek of overbodige geluiden te horen zijn bij het benaderen van dolfijnen en walvissen.
- De motor van het vaartuig moet uitgezet of in de neutrale stand gezet worden in de nabijheid van dolfijnen en walvissen.
- Het vaartuig moet een gids aan boord hebben om de bezoekers over de dieren te informeren.
- Het vaartuig moet de tijd die doorgebracht wordt in de nabijheid van dolfijnen en walvissen beperken tot ongeveer 10 - 15 minuten.
- Het vaartuig moet een groep dieren, die is omgeven door andere vaartuigen, mijden.
- Bij het geringste teken van agressie of stress aan de kant van de dieren, moet het vaartuig de groep verlaten.
- De whale watchingonderneming mag gasten niet toestaan met de walvisachtigen te zwemmen.